

Izv.prof.dr.sc. Mirela Župan, Pravni fakultet Osijek
Martina Drventić, mag. iur.

SUSTAV SREDIŠNJIH TIJELA KROZ EUROPSKI MODEL NAPLATE PREKOGRANIČNOG UZDRŽAVANJA

Sažetak: Jedna od konzekvencija suvremene intenzivne mobilnosti je značajno povećanje broja prekograničnih obiteljskih predmeta. Pravni sustavi na ovu pojavu odgovaraju normiranjem (kako na nacionalnoj, tako i na međunarodnoj razini), u okviru kojega se u području pravne zaštite najranjivijih, prije svega djece, naglasak stavlja na rad i funkcioniranje sustava središnjih tijela. Sustav središnjih tijela ima presudnu ulogu u prekograničnoj naplati uzdržavanja, te time čini jednu od ključnih poluga u smanjenju siromaštva vjerovnika uzdržavanja. Predmetom je ovoga rada pozicioniranje sustava središnjih tijela u rješavanju međunarodno obilježenih obiteljskih predmeta, pojašnjenje djelokruga njihova rada u predmetima uzdržavanja te u kontekstu Hrvatske konkretna obrada relevantnih propisa, poglavito Uredbe br. 4/2009.

Ključne riječi: sustav središnjih tijela, uzdržavanje, Uredba o uzdržavanju.

1. Uvod

Jedna od konzekvencija suvremene intenzivne mobilnosti je značajno povećanje broja prekograničnih obiteljskih predmeta, uključivo i predmeta uzdržavanja. Pravni sustavi na ovu pojavu odgovaraju normiranjem: usvajaju se moderniji nacionalni zakoni o međunarodnom privatnom i procesnom pravu,¹ dok se u okviru rada međunarodnih organizacija iznalaze i donose novi pravni okviri. Vodeći globalni akter za međunarodne konvencije u području međunarodnog privatnog prava je Haška konferencija za međunarodno privatno pravo,² dok značajnu regionalnu poziciju danas zauzima Europska unija.³ Normiranje se u svojoj osnovi događa u sferi metoda uvriježenih za rješavanje međunarodno obilježenih situacija: propisivanje pravila o međunarodnoj nadležnosti, propisivanje mjerodavnog prava, uvođenje pravila o međunarodnoj litispendenciji, određivanje postupka i pretpostavki za priznanje i ovrhu stranih odluka. Ipak, u području pravne zaštite najranjivijih, prije svega djece, odavno je na međunarodnoj sceni u okviru rada Ujedinjenih naroda usvojen još jedan pristup: uvođenje sustava središnjih tijela (tada prijemnih i otpremnih). Sustav središnjih tijela danas doživljava svoju renesansu u svim novijim međunarodnim i europskim aktima namijenjenim rješavanju prekograničnih predmeta. Sustav središnjih tijela ima presudnu ulogu u prekograničnoj naplati uzdržavanja, te

---

¹Symeon C. Symeonides, *Codifying Choice of Law Around the World. An International Comparative Analysis* (Oxford University Press 2014).

²www.hech.net

³Geert Van Calster, *European Private International Law* (Hart Publishing, Oxford) 2013.

time čini jednu od ključnih poluga u smanjenju siromaštva vjerovnika uzdržavanja. Predmetom je ovoga rada pozicioniranje sustava središnjih tijela u rješavanju međunarodno obilježenih obiteljskih predmeta, pojašnjenje djelokruga njihova rada u predmetima uzdržavanja te konkretna obrada nadležnosti, rada i funkcioniranja u kontekstu Uredbe br. 4/2009.

2. Sustavi središnjih tijela – pravni izvori

Suvremeni trend prema kojem se zbog unapređenja pravosudne suradnje u obiteljskim predmetima prakticira mehanizam središnjih tijela nije inovacija našeg vremena!⁴ UN Konvencija o ostvarivanju alimentacijskih zahtjeva u inozemstvu iz 1956. jedna je od najstarijih konvencija kojom je uspostavljena globalna mreža središnjih tijela.⁵ U radu Vijeća Europe također se koristi ovaj vid pravosudne suradnje u prekograničnim obiteljskim predmetima.⁶ Konvencije Haške konferencije u kojih je korišten mehanizam središnjih tijela⁷ poslužile su kao prototip širokom prakticiranju u instrumentima EU. EU *acquis* prihvaća ovaj model, štoviše, u domeni pravosudne zaštite djeteta daje prednost mehanizmu međuvladine administrativne suradnje putem središnjih tijela u odnosu na klasične mehanizme međunarodnog privatnog i procesnog prava. Središnja tijela u svakoj su državi članici bazična struktura u učinkovitom pristupu pravnim i upravnim postupcima u kojima se mogu naći djeca i njihovi roditelji, kako u okviru Uredbe 2201/2003 (dalje Brisel II. *bis*),⁸ ali i Uredbe br. 4/2009. o

---

⁴Sardenber, M., *Judicial and administrative cooperation in family law matters: introduction*, u Wybo P. Heere ur., *International law and the Hagues 750th anniversary* (The Hague, T.M.C. Asser Press 1999).

⁵ Implementacija ove konvencije bilježi značajne poteškoće. Više vidi Duncan, W., *The Development of the New Hague Convention on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance*, 38 *Family Law Quarterly* (2004), str. 666.

⁶ Poglavitno su to slijedeće tri konvencije: The European Convention on recognition and enforcement of decisions concerning custody of children and on restoration of custody of children (the Custody Convention) [ETS No. 105 - Luxembourg 20.05.1980]; The European Convention on the exercise of children's rights [ETS No. 160 - Strasbourg, 25.01.1996]; Convention on contact concerning children, Strasbourg, 15.V.2003.

⁷ Convention of 19 October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in Respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children. *Proceedings of the Eighteenth Session 1996 II.* (The Hague 1996) str. 615; Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction *Actes et documents de la Quatorzième session 1980, III.* (The Hague 1980) str. 481; Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption. *Proceedings of the Seventeenth Session 1993, II.* (The Hague, 1993) str. 659; Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance, Final Act of the Twenty-First Session, The Hague 23. November 2007. dostupno na: http://www.hcch.net/index_en.php, (posjećeno: 15.3.2015.)

⁸Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, OJ L 338, 23.12.2003.

uzdržavanju.⁹ Sukladno čl. 53. Brisel II. *bis*, odnosno članku 49. Uredbe o uzdržavanju svaka država članica određuje središnje tijelo kojemu su povjerene brojne opće i posebne zadaće. U načelu ova tijela promiču razmjenu informacija o nacionalnom zakonodavstvu i postupcima, međusobnu suradnju u primjeni odnosnih uredaba; olakšavaju komunikaciju između sudova, i drugo.

3. Središnja tijela u prekograničnim postupcima uzdržavanja sukladno Uredbi o uzdržavanju

3.1. Prekogranična suradnja u predmetima uzdržavanja

Sam se sustav središnjih prijemnih i otpremnih tijela prvo pojavio u kontekstu predmeta uzdržavanja kroz New Yoršku konvenciju.¹⁰ Mehanizam je prihvaćen i bitno pojačan kroz sustav Haških konvencija.¹¹ Ključna je pregovaračka točka kod usvajanja HK o uzdržavanju 2007¹² bila upravo u općim i posebnim zadacima povjerenim središnjim tijelima, u kontekstu nužnih promjena nacionalnih sustava koji bi trebali osigurati takav sveobuhvatan, brz i učinkovit rad središnjih tijela.¹³

U okvirima *acquisa*, Uredba o uzdržavanju do sada je najsveobuhvatnije normirala rad središnjih tijela.¹⁴ Posebne zadaće u okviru Uredbe o uzdržavanju odnose se na prijem i prijenos zahtjeva, pokretanje postupaka za donošenje odluke ili izmjenu odluke o uzdržavanju ili za ovrhu odluke o uzdržavanju, pomoć u nalaženju dužnika ili vjerovnika, i drugo (članak 50. – 53.). U prvoj je godini primjene Uredbe o uzdržavanju na razini EU zaprimljeno više od 4000 zahtjeva putem središnjih tijela.¹⁵ Ipak, isto je istraživanje pokazalo da se sve države članice teško nose s kratkim rokovima koje Uredba predviđa ili ih ne uspijevaju ispoštovati.¹⁶

---

⁹Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, OJ L 19, 10.1.2009.

¹⁰ Curry-Sumner, I., *International Recovery of Child Maintenance Administrative Cooperation in in-coming child maintenance cases*, dostupno na <http://www.voorts.com/wp-content/uploads/Publicatie-C.13.pdf> (posjećeno: 15.3.2015.) str. 44.

¹¹Duncan, W., *The Hague Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance Comments on its Objectives and Some of its Special Features*, u Bonomi, A. i Volken, P. ur., *X Yearbook of Private International Law* (2008) str. 321, 325.

¹²

¹³Borrás, A., Degeling, J., *Convention of 23 November 2007 on the International Recovery of Child Support and Other Forms of Family Maintenance, Explanatory Report* (Hague, 2013) str. 77.

¹⁴ Curry Sumner, I., *Transnational Recovery of Child Maintenance in Europe: The Future Is Bright, The Future is Central Authorities*, dostupno na <http://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/mep/Curry-Sumner.pdf> (posjećeno: 15.3.2015.)

¹⁵ Walker, L., Beaumont, P., *Empirical Study on the Early Operation of the EU Maintenance Regulation*, u Beaumont, P., Hess, B., Walker, L., Spancken, S. (eds), *The Recovery of Maintenance in the EU and Worldwide* (Hart Publishing, 2014) str. 339 et seq.

¹⁶Walker i Beaumont, *ibid*, str. 354-359.

3.2. Postupanje središnjih tijela povodom zahtjeva po Uredbi o uzdržavanju

3.2.1. Zahtjevi putem središnjih tijela

Opće i posebne funkcije središnjih tijela utvrđene u člancima 50. i 51. Uredbe o uzdržavanju u praksi se ponajviše ostvaruju kroz zahtjeve utvrđene u članku 56. Zahtjevi se ulažu preko središnjeg tijela države članice u kojoj podnositelj zahtjeva boravi središnjem tijelu zamoljene države članice. U Republici Hrvatskoj kao središnje tijelo za provedbu Uredbe o uzdržavanju određeno je ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.¹⁷

Uzdržavanoj osobi koja nastoji naplatiti uzdržavanje na raspolaganju stoji šest vrsta zahtjeva: (a) zahtjev za priznavanje ili za priznavanje i proglašenje izvršivosti sudske odluke; (b) zahtjev za izvršni postupak sudske odluke donesene ili priznate u zamoljenoj državi članici; (c) zahtjev za izdavanjem sudske odluke u zamoljenoj državi članici kad nema odluke, uključujući prema potrebi utvrđivanje roditeljstva; (d) zahtjev za izdavanjem sudske odluke u zamoljenoj državi članici kad priznavanje i izvršivost sudske odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica, nije moguće; (e) zahtjev za izmjenom sudske odluke donesene u zamoljenoj državi članici; (f) zahtjev za izmjenom sudske odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica. Dok obveznik uzdržavanja protiv kojeg je donesena postojeća odluka o uzdržavanju može uložiti zahtjev za: (a) priznavanje sudske odluke na temelju koje se izvršenje prethodne sudske odluke suspendira ili ograničuje u zamoljenoj državi članici; (b) izmjenu sudske odluke donesene u zamoljenoj državi članici; (c) izmjenu sudske odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica.

Očekivano je da će glavninu postupaka po ovoj Uredbi činiti zahtjevi za priznavanje ili za priznavanje i proglašenje izvršivosti sudske odluke. Ovaj zahtjev primjenjiv je u slučajevima u kojima podnositelj zahtjeva posjeduje odluku o uzdržavanju i želi njezino priznanje ili izvršenje u zamoljenoj državi članici. Zahtjev uklanja potrebu za donošenjem nove odluke u zamoljenoj državi članici i omogućuje da postojeća odluka o uzdržavanju bude priznata u zamoljenoj državi članici na istom pravnom temelju na kojem je donesena u državi porijekla. Kao primjer ćemo navesti majku koja ima uobičajeno boravište u državi članici A i posjeduje odluku o uzdržavanju kojom se utvrđuje obaveza njezinog bivšeg supruga na plaćanje uzdržavanja za njihovo troje djece. Bivši suprug ima uobičajeno boravište na području države članice B. Država A proslijedit će zahtjev za priznavanjem i proglašenjem izvršivosti sudske odluke državi B. Središnje tijelo države B proslijedit će zahtjev tijelu nadležnom za

---

¹⁷Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 o području nadležnosti, mjerodavnog prava, priznanja i izvršenja odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, Narodne novine br. 127/13, čl. 3. st. 1.

priznavanje i izvršenje sudske odluke. Bivši suprug bit će obaviješten o pokrenutom postupku priznavanja i proglašenja izvršivosti te će imati priliku osporiti takvu odluku sredstvima koje mu na raspolaganje daje Uredba. Ukoliko bivši suprug dobrovoljno ne pristane na plaćanje uzdržavanja, nadležno tijelo države B poduzet će potrebne mjere za izvršenje odluke i u konačnici proslijediti naplaćenu novčanu tražbinu državi A.¹⁸ U Republici Hrvatskoj tijela nadležna za postupanje na području primjene Uredbe o uzdržavanju su sudovi i centri za socijalnu skrb, sukladno s propisanim djelokrugom i nadležnostima tih tijela.¹⁹ Tako će, postupajući po ovakvom zahtjevu, središnje tijelo Republike Hrvatske potpuni zahtjev proslijediti nadležnom centru za socijalnu skrb koje će o okolnostima obavijestiti obveznika uzdržavanja i proslijediti zahtjev nadležnom sudu. Zahtjev za priznavanje ili priznavanje i proglašenje izvršivosti sudske odluke podnosi se na obrascu iz Priloga VI Uredbe o uzdržavanju. Ostalu potrebnu dokumentaciju Uredba utvrđuje u Poglavlju IV kojim je uređeno priznavanje, izvršivost i izvršenje sudskih odluka pri čemu se dokumentacija razlikuje s obzirom na to je li odluka donesena u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007. godine ili u državi koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007. godine.²⁰

Druga je vrsta zahtjeva za izvršni postupak sudske odluke donesene ili priznate u zamoljenoj državi članici. Radi se o najjednostavnijem zahtjevu na temelju Uredbe. Njime se želi ostvariti da zamoljena država članica izvrši vlastitu sudsku odluku ili odluku koju je ranije priznala. Uredba na ovaj način omogućuje podnositelju zahtjeva ishođenje izvršenja odluke, bez odlaska u državu koja je donijela ili priznala odluku, podnošenjem zahtjeva putem središnjeg tijela države u kojoj ima uobičajeno boravište. I u ovom slučaju, ukoliko obveznik uzdržavanja dobrovoljno ne pristane ispuniti svoju obvezu, zamoljeno će središnje tijelo poduzeti mjere potrebne za izvršenje sudske odluke. Zahtjev se također podnosi putem obrasca iz Priloga VI i dokumentacije utvrđene u Poglavlju IV Uredbe.

Zahtjev za izdavanjem sudske odluke u zamoljenoj državi članici podnosi se u svrhu ishođenja odluke o uzdržavanju. Podnositelj zahtjeva se obraća središnjem tijelu države u kojem ima uobičajeno boravište koje njegov zahtjev prosljeđuje središnjem tijelu države u kojoj obveznik uzdržavanja ima uobičajeno boravište, s ciljem donošenja odluke o uzdržavanju u toj državi, što po potrebi uključuje i utvrđivanje očitstva. Uredba poznaje dva razloga za podnošenje ovog zahtjeva – kada nema odluke o uzdržavanju i kada postoji

---

¹⁸ Lortie, P., Groff, M., *Practical Handbook for Competent Authorities : the 2007 Hague Child Support Convention, the 2007 Hague Protocol on Applicable Law (Maintenance) and the 2009 European Union Maintenance Regulation*(CIP National Library of Romania, 2013) str. 34.

¹⁹ *Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 o području nadležnosti, mjerodavnog prava, priznanja i izvršenja odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja*, op. cit. (bilj. 1.), čl. 5.

²⁰ Pismena za potrebe izvršenja određena su u čl. 20. Uredbe o uzdržavanju za odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007. godine, a u čl. 28. određeno je koje se isprave prilažu zahtjevu za proglašenju izvršivosti za odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007.

odluka o uzdržavanju donesena u državi članici koja nije zamoljena državi, ali postoje razlozi zbog kojih nije moguće njezino priznavanje i izvršivost u zamoljenoj državi članici. Uzmimo za primjer majku maloljetnog djeteta koja ima uobičajeno boravište na području države članice A. Majka nije bila udana za oca djeteta i isto tako očinstvo maloljetnog djeteta nikada nije utvrđeno. Otac djeteta ima uobičajeno boravište na području države članice B. Majka želi ostvariti pravo na uzdržavanje maloljetnog djeteta od strane oca te se obraća središnjem tijelu države članice A. Središnje tijelo države A proslijedit će zahtjev za izdavanjem odluke o uzdržavanju državi B. Središnje tijelo države B poduzeti će sve potrebne mjere s ciljem izdavanja sudske odluke što će svakako uključivati prosljeđivanje zahtjeva nadležnom tijelu. Nadležno tijelo u državi B poduzet će potrebne radnje za utvrđivanje očinstva. Nakon donošenja odluke središnje tijelo države B će se pobrinuti i za njezino izvršenje te u konačnici proslijediti naplaćenu novčanu tražbinu državi A. U ovako provedenom postupku više neće biti potrebe za podnošenjem dodatnih zahtjeva od strane majke.²¹ Kod podnošenja ovog zahtjeva u slučajevima kada odluka o uzdržavanju postoji ali nije moguće njezino priznavanje ili izvršivost, postupak je isti osim što je isključena potreba utvrđivanja očinstva. Razlozi za odbijanje priznanja uređeni su u članku 24. Uredbe o uzdržavanju, a temelje se na Uredbi Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima. Ovaj se zahtjev podnosi putem obrasca iz Priloga VII uz koji se prilažu svi drugi potrebni podaci ili dokazi o pravu podnositelja na pravnu pomoć.

Zahtjev za izmjenom sudske odluke primjenjiv je u slučajevima kada postoji odluka o uzdržavanju, ali podnositelj zahtjeva želi njezinu izmjenu. Razlozi podnošenja zahtjeva su promjena životnih potreba na strani vjerovnika, ili pak promjena financijske sposobnosti na strani obveznika uzdržavanja. Podnositelj zahtjeva (vjerovnik ili obveznik uzdržavanja) zahtjev podnosi putem središnjeg tijela države u kojoj ima uobičajeno boravište središnjem tijelu države članice u kojoj druga strana ima uobičajeno boravište. Za primjer uzmimo majku koja posjeduje odluku o uzdržavanju donesenu u državi A kojom se određuje uzdržavanje za njeno dvoje djece od strane njenog bivšeg supruga. Bivši suprug boravi u državi B. Odluka o uzdržavanju priznata je u državi B. Majka želi povećanje iznosa uzdržavanja budući da su se primanja njezinog bivšeg supruga povećala nakon donošenja odluke. Majka će putem središnjeg tijela države A proslijediti za zahtjev za izmjenom odluke središnjem tijelu države B. Bivši suprug bit će o svemu obaviješten te saslušan pred nadležnim tijelom u državi B. Nakon donošenja, izmijenjena odluka biti će izvršiva u državi B.²² Zahtjev za izmjenom sudske odluke također se podnosi putem obrasca iz Priloga VII.

3. 2. 2. Zahtjevi za posebne mjere

---

²¹ Lortie, op. cit. (bilj. 18.), str. 37.

²² Lortie, op. cit. (bilj. 18.), str. 38.

Uz navedene zahtjeve Uredba o uzdržavanju uređuje i dodatne vrste zahtjeva putem središnjeg tijela, zahtjeve za posebnim mjerama, koji podnositelju zahtjeva stoje na raspolaganju samo u slučaju kada u skladu s člankom 56. nije podnesen ni jedan zahtjev. Tako Uredba o uzdržavanju u članku 53. određuje kako središnje tijelo može uz odgovarajuća obrazloženja dati zahtjev drugom središnjem tijelu za poduzimanjem odgovarajuće posebne mjere ukoliko bi poduzimanje takve mjere pomoglo pri pronalaženju obveznika uzdržavanja ili uzdržavane osobe; pomoglo pri pribavljanju podataka o dohotku i drugih potrebnih financijskih okolnosti obveznika uzdržavanja ili uzdržavane osobe, uključujući lokaciju imovine; olakšalo pribavljanje dokaza u obliku isprava ili u drugom obliku, ne dovodeći pritom u pitanje Uredbu (EZ) br. 1206/2001; osiguralo pomoć pri utvrđivanju roditeljstva kad je to potrebno za naplatu tražbina za uzdržavanje; pokrenulo postupak ili olakšalo njegovo pokretanje i ostvarilo potrebne privremene mjere teritorijalnog karaktera i čija je svrha osigurati ishod neriješenog zahtjeva za uzdržavanje te olakšalo uručivanje pismena, ne dovodeći pritom u pitanje Uredbu (EZ) br. 1393/2007. Zamoljeno središnje tijelo poduzet će prema potrebi ove mjere, ako je uvjereno da su korisne i ako smatra da su potrebne kako bi potencijalnom podnositelju zahtjeva pomogle pri podnošenju zahtjeva iz članka 56. ili utvrđivanju treba li uopće zahtjev uložiti. Glavnina je ovih zahtjeva usmjerena na pronalaženje obveznika uzdržavanja te na pribavljanje podataka o dohotku i drugim financijskim okolnostima obveznika. Ovaj zahtjev najčešće se podnosi kada je podnositelju zahtjeva poznato na području koje države boravi obveznik uzdržavanja, ali mu nije poznata njegova adresa. Nerijetko podnositelju zahtjeva nije poznato niti u kojoj državi članici obveznik uzdržavanja ima boravište, ali s obzirom na okolnosti koje su mu poznate pretpostavlja koja bi to država ili države mogle biti. U tom slučaju moguće je uputiti zahtjev za posebnim mjerama u središnja tijela više država. Nakon što zamoljeno središnje tijelo zaprimi zahtjev za posebnom mjerom sa svrhom pronalaženja obveznika uzdržavanja ili uzdržavanje osobe ili sa svrhom pribavljanja podataka o dohotku i drugim potrebama financijskih okolnosti obveznika uzdržavanja ili uzdržavanja osobe, uključujući lokaciju imovine, ono će od nadležnih nacionalnih institucija ili putem službenih evidencija pokušati pribaviti tražene podatke. Ukoliko su takve informacije dostupne, zamoljeno će središnje tijelo priopćiti pribavljene informacije središnjem tijelu koje je podnositelj zahtjeva.²³ Ako zamoljeno središnje tijelo ne može osigurati tražene informacije, o tome odmah izvješćuje središnje tijelo koje je podnijelo zahtjev te razloge svoje odluke. Zahtjev za posebnim mjerama podnosi se putem obrasca iz Priloga V. Središnje tijelo molitelj popunjava „Dio A“ obrasca. U zahtjevu je poželjno navesti što više informacije o osobi na koju se zahtjev odnosi, kao što su puno ime i prezime, datum rođenja, adresa, kako bi nadležne institucije zamoljenog središnjeg tijela

---

²³ Uredba u čl. 53. st. 2. određuje da kad su zatražene informacije pribavljene u skladu s člankom 61. Uredbe u priopćenju se navodi samo adresa potencijalnog tuženika u zamoljenoj državi članici. U slučaju zahtjeva u svrhu priznanja, izvršivosti ili izvršenja, u priopćenju se dodatno može navesti samo ima li obveznik uzdržavanja dohodak ili imovinu u toj državi članici.

u što kraćem vremenskom roku i sa što većom sigurnošću utvrdile tražene informacije. „Dio B“ obrasca ispunjava zamoljeno središnje tijelo nakon što utvrdi činjenice tražene u zahtjevu te ispunjeni zahtjev vraća središnjem tijelu molitelju.

3.2.2. Slanje, primanje i obrada zahtjeva

Osim slanja, primanja i obrade zahtjeva središnja tijela također imaju važnu zadaću koja podrazumijeva pomoć podnositelju zahtjeva prilikom podnošenja samog zahtjeva. Ona se očituje u davanju jasne upute o potrebnim podacima i ispravama, dostavljanju praznih obrazaca podnositelju i pomoći pri ispunjavanju istih, napatku o tome koje je isprave potrebnu prevesti na jezik zamoljene države i sl. Po primitku dokumentacije od strane podnositelja zahtjeva središnje tijelo će pregledati je li potpuna te ukoliko nije zatražiti dopunu ili ispravak. Središnje će tijelo proslijediti zahtjev središnjem tijelu zamoljene države tek kad smatra da zahtjev ispunjava sve uvjete iz Uredbe. Po zaprimanju zahtjeva zamoljeno će središnje tijelo pregledati zahtjev i zaprimljenu dokumentaciju prije nego li je proslijedi tijelu nadležnom za postupanje. Vezano uz to, Uredba u čl. 58. st. 2. nameće i obavezu zamoljenom središnjem tijelu da u roku od 30 dana od datuma zaprimanja zahtjeva, potvrdi primitak na obrascu iz Priloga VIII, te izvijesti središnje tijelo države članice moliteljice koje su početne mjere poduzete, ili će biti poduzete, te po potrebi zatraži potrebne dodatne dokumente i podatke. Isto tako, kroz obrazac iz Priloga VIII priopćit će središnjem tijelu molitelju i kontakt podatke osobe ili jedinice nadležne za odgovaranje na upite o napretku pri obradi zahtjeva. Osim toga, zamoljeno središnje tijelo dužno je izvijestiti središnje tijelo države moliteljice o stanju obrade zahtjeva u roku od 60 dana od datuma potvrde primitka. Zamoljeno središnje tijelo ne smije odbiti zahtjev isključivo zbog toga što su potrebni dodatni dokumenti ili podaci. Međutim, zamoljeno središnje tijelo može od središnjeg tijela molitelja zatražiti da predoči te dodatne dokumente ili te podatke. Ako središnje tijelo molitelj to ne učini u roku 90 dana ili tijekom duljeg razdoblja koje je odredilo zamoljeno središnje tijelo, zamoljeno središnje tijelo može odlučiti da više ne obrađuje zahtjev. U tom slučaju o tome odmah obavješćuje središnje tijelo molitelja na obrascu iz Priloga IX.

3.2.3. Komunikacija između središnjih tijela

Uredba inzistira na učestalijoj i brzoj komunikaciji između središnjih tijela, stoga su ona dužna primijeniti najžurnija i najučinkovitija sredstva priopćavanja koja im stoje na raspolaganju. Kao najbrži i najpovoljniji način komunikacije najzastupljenija je komunikacija putem elektroničke pošte. Ova vrsta komunikacije najlakši je i najbrži način za dobivanje informacija o statusu predmeta pred središnjim tijelom i pred tijelima nadležnima za postupanje po Uredbi. Isto tako, dok država ne stekne praksu u postupanju po Uredbi s određenom državom članicom, na ovaj način najbrže može saznati zahtjeva li

možda zamoljena država dodatne isprave u skladu sa svojim nacionalnim pravom izuzev onih koje propisuje Uredba. Na taj način izbjeci će se moguća potreba za dopunom dokumentacije nakon podnošenja zahtjeva.

3.2.4. Troškovi podnosioca zahtjeva

Osim što Uredba za cilj ima ubrzati postupak za ostvarivanjem prava na uzdržavanje, za cilj ima i maksimalno smanjiti troškove podnosioca zahtjeva, koji je u većini slučajeva ekonomski slabija strana. Svi zahtjevi u skladu s člankom 56. omogućuju podnosiocu zahtjeva da svoje pravo ostvari bez odlaska u stranu državu. Isto tako podnošenje zahtjeva putem središnjeg tijela ne zahtjeva osobni dolazak podnosioca zahtjeva u središnje tijelo. Podnositelj zahtjeva će sve potrebne informacije i upute od središnjeg tijela dobiti telefonski, elektroničkom poštom ili pisano poštom, a svoj će zahtjev u konačnici dostaviti središnjem tijelu putem redovne pošte. U skladu s člankom 54. Uredbe središnja tijela ne smiju podnosiocu zahtjeva naplaćivati svoje usluge, osim izvanrednim troškova koji proizlaze iz zahtjeva za posebnim mjerama. Troškovi manjeg opsega za stranku bi mogli nastati jedino prilikom prikupljanja dokumentacije potrebne za pojedini zahtjev. Tako nerijetko za stranku nastaju troškovi zbog potrebe prevođenja određene dokumentacije.²⁴ U takvim se slučajevima podnosiocu zahtjeva savjetuje da u tu svrhu pokuša ostvariti pravo na jednokratnu naknadu u skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi.²⁵ Međutim, rješenje o pravu na jednokratnu naknadu diskrecijskom ocjenom donosi centar za socijalnu skrb, što podnosiocu zahtjeva i dalje ne pruža sigurnost da će njegovi troškovi biti nadoknađeni. Stoga je, zbog socijalne osjetljivosti stranaka u većini predmeta uzdržavanja, nužno na nacionalnoj razini utvrditi pravni mehanizam koji će podnosiocu zahtjeva dati pravo na djelomičnu ili potpuno naknadu troškova ove vrste. Prijevodi obrazaca kojima se podnose zahtjevi – Prilozi V, VI, VII neće stvarati dodatan trošak stranci, zahvaljujući veoma dobroj i razvijenoj informatizaciji europskog zakonodavstva. Naime, službenicima u središnjim tijelima dana je mogućnost da korištenjem Internet stranice „The European e-Justice Portal“, ispune željeni obrazac na svom jeziku te po završetku ispunjavanja obrasca odaberu jezik države članice na koji žele da obrazac bude preveden.²⁶

²⁴ U skladu s čl. 20. st. 1.(d) i 28. st. 1.(c) Uredbe o uzdržavanju, kada je potrebno, kod podnošenja zahtjeva za priznavanje ili priznavanje i proglašenje izvršivosti sudske odluke, izvod iz odluke koju je donio sud podrijetla uporabom obrasca iz Priloga I ili priloga II mora biti transliteriran ili preveden na službeni jezik države članice koja obavlja izvršenje ili kad u državi članici ima više službenih jezika, na službeni jezik ili na jedan od službenih jezika sudskog postupka mjesta u kojem je uložena zahtjev u skladu s pravom te države članice ili na drugi jezik koji je predmetna država članica navela kao prihvatljiv. Čl. 20. st. 3. i 28. st. 3. određuju kako svaka država članica može navesti službeni jezik ili jezike institucija Europske unije, a koji je drukčiji od njezina jezika, koji prihvaća za ispunjavanje obrazaca. Svaki prijevod mora učiniti osoba kvalificirana za prevođenje u jednoj od država članica.

²⁵ Čl. 46.-48., *Zakon o socijalnoj skrbi*, Narodne novine br. 157/13 i 152/14.

²⁶ Bitno je napomenuti da ovaj sustav prevodi samo formu obrasca, dok će ispunjeni tekst obrasca ostati na jeziku na kojemu je upisan, stoga je uobičajena praksa između središnjih tijela da se tekst

4. Zaključak

Učinkovitost prekogranične naplate uzdržavanja već je gotovo cijelo stoljeće u fokusu kako nacionalnih država, tako i međunarodne zajednice. Europska unija je prekogranični pravni promet odlučila urediti brojnim tradicionalnim metodama prvenstveno procesnog prava, ali u njihovim unaprijeđenim varijantama: primjerice ukidanje egzekviture za priznanje odluka drugih država članica,²⁷ ili zamrzavanje računa kao privremena mjera osiguranja prekograničnog potraživanja, eklatantni su primjerci.²⁸ Nadalje, u odnosu na uzdržavanje djece EU predviđa besplatnu pravnu pomoć u predmetima uzdržavanja.

Ipak, suvremeni intenzivni prekogranični pravni promet stavlja na kušnju uvriježene pravne mehanizme međunarodnog privatnog i postupovnog prava. Klasična parnica i postupak postaju u velikoj mjeri neučinkoviti u kontekstu zaštite najranjivijih: oni su skupi i spori. Međunarodna zajednica je prije više od pola stoljeća prvi puta prakticirala sustav logističke podrške koji pomaže ostvarenju pravosudne zaštite najranjivijih, a taj je mehanizam danas obilno preuzela i koristi EU. Stranke same niti mogu niti znaju kako locirati dužnika, utvrditi imovinu, pokrenuti postupak, naplati tražbinu – za to im danas kao servis treba služiti središnje tijelo na koji se prebacuje taj teret. Prednosti EU u odnosu na sve ostale sustave središnjih tijela (poglavito one usvojene u okvirima Haških konvencija) je učinkoviti nadzor primjene, redoviti monitoring i izvješćivanje o radu, te mogućnost sankcioniranja države članice koja bi zakazala u provedbi svojih obveza. Unatoč teškoćama u radu središnjih tijela, njihovo funkcioniranje ukazuje na progresiju prava usmjerenu smanjenju siromaštva djece, a koja su u inferiornoj socio-ekonomskoj poziciji u predmetima uzdržavanja.

---

ispunjava na engleskom jeziku. Budući da ispunjavani dio obrasca obično čine samo nazivi, brojke i eventualno kratka pojašnjenja takva praksa do sada nije naišla na poteškoće.

²⁷Župan, M., *Osobitosti ovrhe strane odluke o uzdržavanju*, u: Rešetar, B., Župan, M., *Imovinsko-pravni aspekti razvoda braka – hrvatski, međunarodni i europski kontekst* (Osijek, 2011) str. 331-367.

²⁸Župan, M., *Cross-border recovery of maintenance taking account of the new European Account Preservation Order (EAPO)*, radni materija predstavljen na ERA ANNUAL CONFERENCE ON EUROPEAN FAMILY LAW, Trier 2014 (u postupku objave).

Mirela Župan, Associate Professor,
Faculty of Law, University of Osijek

Martina Drventić, mr. iur.
Faculty of Law, University of Osijek

SYSTEM OF CENTRAL BODIES THROUGH EUROPEAN MODEL OF CROSS-BORDER PAYMENT OF MAINTENANCE

Summary: One of the consequences of modern intensive mobility is a significant increase in the number of cross-border family cases. Legal systems correspond to this phenomenon by introducing new/improved legal norms (both at national and international level). In the field of legal protection of the most vulnerable, especially children, emphasis is placed on norms that present a legal framework for functioning of the central authority system. System of central authority has a crucial role in cross-border payment of maintenance and thus constitutes one of the key levers in reducing poverty of support creditors. This paper speaks of positioning of the system of central bodies in resolving international family matters, clarifying the scope of their work in the case of maintenance and in particular Maintenance Regulation no. 4/2009.

Key words: central authority system, maintenance obligations, Maintenance Regulation.